

Kerncijfers zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie

Resultaten verkenning beschikbare gegevens

Kerncijfers zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie

Resultaten verkenning beschikbare gegevens

Team ABD,
Marlou Slaghuis, Dominique Olvers

Zoetermeer,
Augustus 2019

Inhoud

1	Inleiding	4
2	Definities	5
2.1	Definitie flexwerk	5
2.2	Definitie zzp	5
3	Kerncijfers en trends	6
3.1	Omvang en ontwikkeling flexwerkers en zzp'ers.....	6
3.2	Geslacht en leeftijd flexwerkers en zzp'ers.....	7
3.3	Onderwijsniveau flexwerkers en zzp'ers	8
3.3	Sector en beroep.....	10
3.4	Overige kenmerken	12
Bijlage 1	Overzicht bronnen	13

1 Inleiding

Het aantal zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie is de afgelopen vijftien jaar enorm toegenomen (CBS, 2019). Cijfers van het CBP laten zien dat de groeiende flexibele schil geen tijdelijk fenomeen is en geen gevolg van een ongunstigere economische situatie.

SBB wil graag meer inzicht in de ontwikkeling en kenmerken van zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Daartoe is er in het voorjaar van 2019 een verkenning uitgevoerd. Deze verkenning maakt deel uit van een breder onderzoek of en hoe beschikbare bronnen over zzp'ers en flexwerkers kunnen worden gebruikt voor arbeidsmarktprognoses en Kans op Werk.

In deze publicatie schetsen we een beeld van zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie dat we op basis van deskresearch hebben geïnventariseerd. Een bronnenoverzicht is opgenomen in bijlage 1.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt een toelichting gegeven op de definities van flexwerkers en zzp'ers zoals deze door het CBS zijn beschreven. In hoofdstuk 3 staan kerncijfers en trends met betrekking tot flexwerkers en zzp'ers centraal. Aan bod komen onder andere omvang en ontwikkeling, geslacht, leeftijd, onderwijsniveau, sector en beroep.

2 Definities

2.1 Definitie flexwerk

Volgens het CBS bestaat voor het begrip flexwerker geen standaard definitie. In Nederland wordt met deze term over het algemeen bedoeld op werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Of iemand een flexibele arbeidsrelatie heeft, wordt bepaald door de baan- en inkomenszekerheid. Baanzekerheid is de mate van zekerheid over het behoud van de huidige baan, terwijl inkomenszekerheid gedefinieerd kan worden als de mate van zekerheid over het behoud en stabiliteit van inkomen. Een werknemer met een flexibel contract ontleent minder baanzekerheid aan het arbeidscontract dan een vaste werknemer en heeft daarmee ook minder inkomenszekerheid.

Bij het indelen van werknemers naar type arbeidsrelatie zijn twee kenmerken van het arbeidscontract van belang, namelijk de looptijd van het contract en de contracturen. De looptijd van het contract geeft informatie over de baanzekerheid, de contracturen zeggen iets over de inkomenszekerheid van de baan. Werknemers met een vaste arbeidsrelatie – een contract voor onbepaalde tijd én een vast aantal uren – kennen de hoogste baan- en inkomenszekerheid. Alle andere werknemers hebben een flexibele arbeidsrelatie. Op basis van deze kenmerken kunnen de flexibele werknemers ingedeeld worden in zeven verschillende typen flexwerk, zoals weergegeven in figuur 1.

2.2 Definitie zzp

De zzp'er, voluit de zelfstandige zonder personeel, is volgens het CBS "een persoon die arbeid verricht voor eigen rekening of risico". De zzp'er maakt conform de CBS-indeling onderdeel uit van de groep "zelfstandigen". De overgrote meerderheid van de zelfstandigen zijn zzp'ers. Tot het totaal van zelfstandigen worden naast de zzp'er ook de zelfstandige met personeel (zmp'er) en het meewerkend gezinslid gerekend.

Binnen de zzp'ers wordt onderscheid gemaakt tussen de zzp'er-producten en de zzp'er-eigen arbeid. Met de zzp'er-producten worden zzp'ers bedoeld die producten of grondstoffen verkopen aan klanten (bijvoorbeeld slager, kruidenier of boer). Met de zzp'er-eigen arbeid worden zzp'ers bedoeld die vooral eigen arbeid of diensten aanbieden aan bedrijven of aan particulieren. Een ruime meerderheid (80,4 procent) van de zzp'ers zijn zzp'er-eigen arbeid, 19,6 procent zijn zzp'er-producten (CBS, Dossier ZZP).

Zzp'ers worden door het CBS tot de groep flexwerkers gerekend op basis van hun geringere baan- en inkomenszekerheid, hoewel er bij zelfstandigen eerder over werkzekerheid gesproken wordt dan over baanzekerheid. De onzekerheid over werk en inkomen is bij zzp'ers groter, omdat ze afhankelijk zijn van opdrachten.

*Figuur 1
Onderscheid werknemers en
zelfstandigen volgens indeling CBS
(Bron: CBS)*

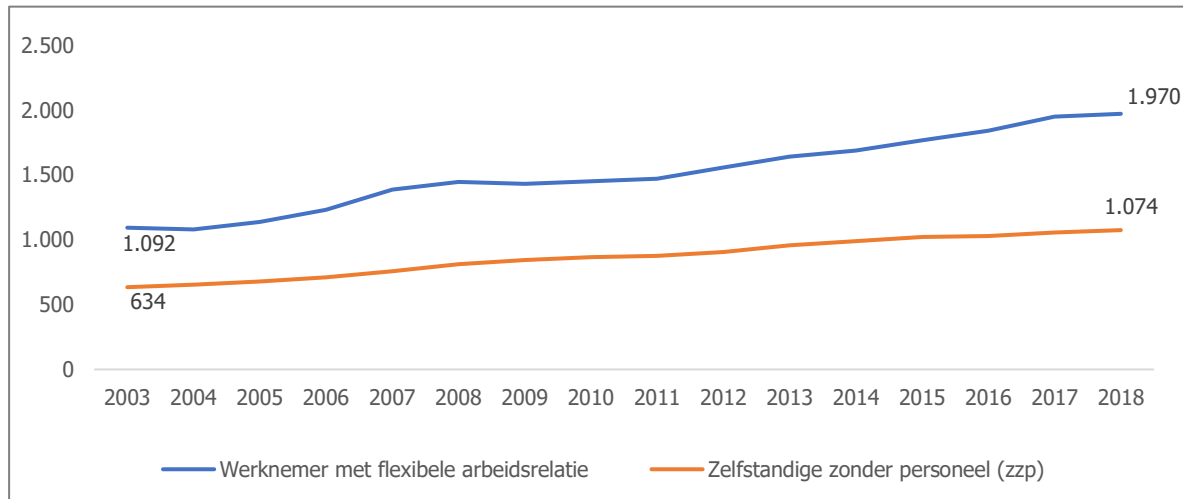
3 Kerncijfers en trends

In dit hoofdstuk is een selectie van kerncijfers en trends opgenomen. Meer informatie is beschikbaar via SBB-trendrapporten en Statline (CBS).

3.1 Omvang en ontwikkeling flexwerkers en zzp'ers

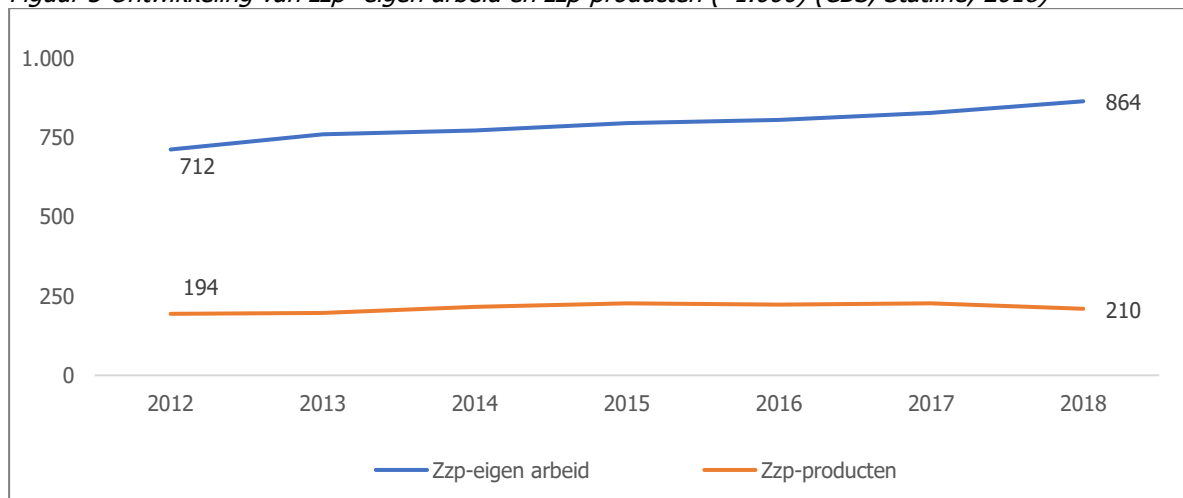
In 2018 waren er in totaal ruim 3 miljoen flexwerkers (15 tot 75 jaar) in Nederland (TNO, 2019). Het aantal werknemers met een flexibele arbeidsrelatie is de afgelopen 15 jaar toegenomen van 1,1 miljoen naar 2 miljoen (CBS, 2018). Alle vormen van flexibele arbeid zijn ten opzichte van 15 jaar geleden gestegen. Het aantal oproepkrachten is ruim verdubbeld. Ook zijn steeds meer werkenden zzp'er. In 2018 waren er bijna 1,1 miljoen werkenden met een hoofdbaan als zzp'er (zie figuur 2).

Figuur 2 Flexwerkers (15 tot 75 jaar) (x1.000) (CBS, Dossier Flexwerk, 2018)

De meest voorkomende flexvorm is de zzp-eigen arbeid (864 duizend, zie figuur 3).

Figuur 3 Ontwikkeling van zzp-eigen arbeid en zzp-producten (*1.000) (CBS, Statline, 2018)

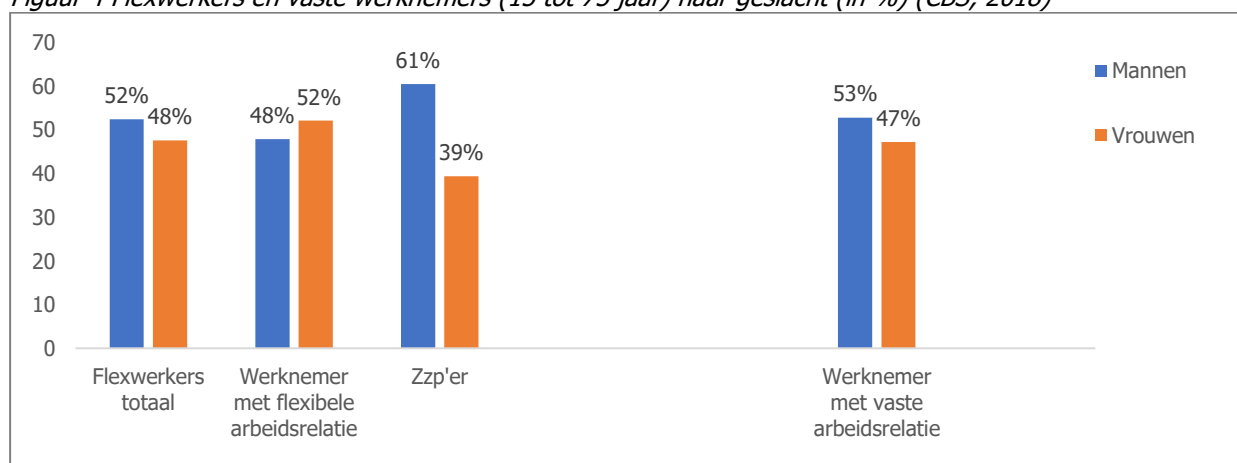

3.2 Geslacht en leeftijd flexwerkers en zzp'ers

Werknemers met een flexibele arbeidsrelatie zijn iets vaker vrouw (52 procent) dan vaste werknemers (47 procent), maar beduidend vaker dan zzp'ers (39 procent). *Oproepkrachten* zijn vaker vrouw (55 procent) en *uitzendkrachten* zijn vaker man (59 procent).

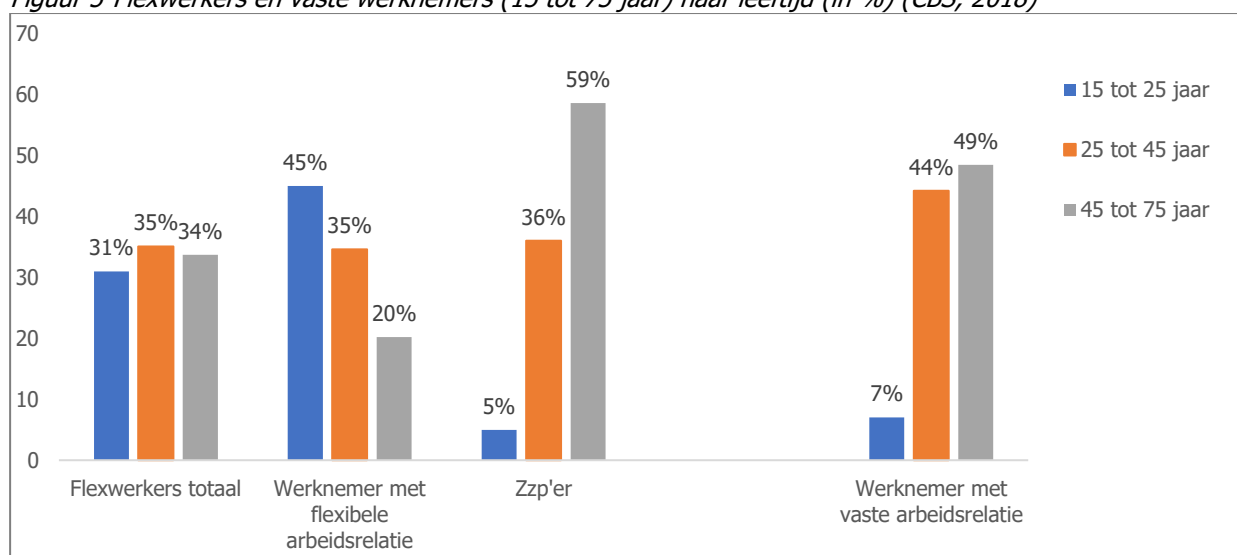
In vergelijking met werknemers zijn zzp'ers vaker man, namelijk ruim 6 op de 10. Bij werknemers is dit ruim 5 op de 10 (zie figuur 4).

Figuur 4 Flexwerkers en vaste werknemers (15 tot 75 jaar) naar geslacht (in %) (CBS, 2018)

Zzp'ers zijn in vergelijking met werknemers ouder. Bijna 60 procent van de zzp'ers is tussen de 45 en 75 jaar oud. Slechts 5 procent van de zzp'ers is een jongere (15 tot 25 jaar). Bij werknemers is 41 procent tussen de 45 en 75 jaar oud, ruim 17 procent is tussen de 15 en 25 jaar (zie figuur 5).

Figuur 5 Flexwerkers en vaste werknemers (15 tot 75 jaar) naar leeftijd (in %) (CBS, 2018)

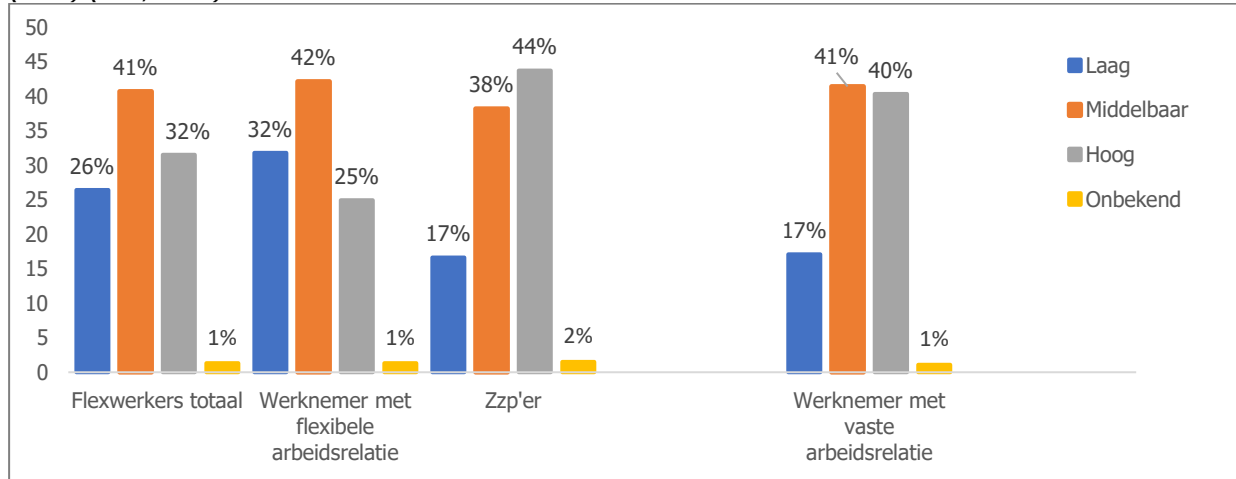

Bij *oproepkrachten* gaat het veelal om onderwijsvolgenden; ze zijn vaak relatief jong. De gemiddelde leeftijd is 27 jaar (CBS, 2019). *Uitzendkrachten* zijn ouder dan de oproepkrachten (22 procent is tussen de 15 en 25 jaar) (TNO, 2018). De gemiddelde leeftijd van uitzendkrachten (37 jaar) en tijdelijke werknemers met uitzicht op vast werk (34 jaar) ligt een stuk hoger (CBS, 2019).

3.3 Onderwijsniveau flexwerkers en zzp'ers

Het onderwijsniveau van werknemers met een flexibele arbeidsrelatie is in veel gevallen middelbaar of laag, respectievelijk 42 en 32 procent (zie figuur 6). Hierbij speelt mee dat een groot deel nog onderwijs volgt en bezig is een diploma te behalen. Zzp'ers zijn hoger opgeleid dan werknemers. 44 procent van de zzp'ers is hoogopgeleid, 38 procent middelbaar en 17 procent is laagopgeleid (CBS, Dossier Flex en Dossier ZZZ).

Figuur 6 Flexwerkers en vaste werknemers (15 tot 75 jaar) naar hoogst behaalde onderwijsniveau (in %) (CBS, 2018)

Werkenden met langere flexibele contracten zijn vaak hoogopgeleid, worden goed betaald en doen analytisch werk, bijvoorbeeld op het gebied van onderzoek of onderwijs. Oproepkrachten zijn gemiddeld laagopgeleid, krijgen weinig betaald en doen handmatig werk, bijvoorbeeld in de horeca of als vakkenvuller. Uitzendkrachten zijn vaak ouder dan de oproepkrachten en werken fulltime. Gemiddeld zijn ze vaker laag of middelbaar opgeleid en ze doen vaak routinematig werk, bijvoorbeeld in de industrie (CBS, 2018).

Percentage zelfstandigen van de mbo-gediplomeerden

Van de arbeidsmarktpopulatie is 2 procent werkzaam als zelfstandige (of zelfstandige gecombineerd met een baan) (zie tabel 1). Hierbij gaat het om de 2015-2016 mbo-gediplomeerden, die in 2017 beschikbaar waren op de arbeidsmarkt en 12 uur per week of meer werkzaam waren. De verschillen per leerweg of niveau zijn niet groot (zie tabel 2 en 3).

Tabel 1 Arbeidsmarktpositie in 2017 van 2015-2016 mbo-gediplomeerden (werk ≥ 12 uur), die beschikbaar waren op de arbeidsmarkt (CBS, 2019)

Werknemers en/of zelfstandige	Werknemers totaal						Zelfstandige en evt werknemer ¹			
	Aantal		%		Waarvan werknemers vast		Waarvan werknemers flex			
					Aantal	%	Aantal	%		
	62180	86	60600	84	24810	41	35730	59	1580	2

¹ Berekend op basis van afgeronde getallen.

Tabel 2 Arbeidsmarktpositie in 2017 van 2015-2016 mbo-gediplomeerden (werk ≥ 12 uur), die beschikbaar waren op de arbeidsmarkt, naar niveau (CBS, 2019)

	Werknemers en/of zelfstandige		Werknemers totaal						Zelfstandige en evt. werknemer ²	
	Aantal	%	Aantal	%	Waarvan werknemers vast		Waarvan werknemers flex		Aantal	%
					Aantal	%	Aantal	%		
Niveau 2	10920	80	10590	78	3250	31	7340	69	330	2
Niveau 3	21540	90	21030	88	10190	48	10810	51	510	2
Niveau 4	28270	88	27560	86	10800	39	16740	61	710	2

Tabel 3 Arbeidsmarktpositie in 2017 van 2015-2016 mbo-gediplomeerden (werk ≥ 12 uur), die beschikbaar waren op de arbeidsmarkt, naar leerweg (CBS, 2019)

	Werknemers en/of zelfstandige		Werknemers totaal						Zelfstandige en evt. werknemer ³	
	Aantal	%	Aantal	%	Waarvan werknemers vast		Waarvan werknemers flex		Aantal	%
					Aantal	%	Aantal	%		
Bbl	23990	94	23470	92	14560	62	8890	38	520	2
Bol deeltijd	100	81	90	78	50	52	50	48	10	8 ⁴
Bol voltijd	35290	82	34370	80	9040	26	25310	74	920	2
Extranei	2800	85	2660	80	1170	44	1490	56	140	4

Tabel 4 laat zien dat in 2016 119.900 personen het bekostigd mbo-onderwijs uitstroonden. Hiervan gingen 1.920 personen (1,6 procent) direct na het verlaten van het onderwijs als zelfstandige aan de slag. Daarnaast gingen 1.810 personen direct na het verlaten van het onderwijs als zelfstandige en tegelijkertijd als werknemer aan de slag. Het gaat hier om de bewerking van registerdata (polis gegevens van de belastingdienst en onderwijsadministratie).

Tabel 4 Mbo-uitstromers direct na verlaten van het onderwijs in 2015/2016 (CBS, 2018)

Arbeidskenmerken	Aantal
Totaal	119.900
Werkzame beroepsbevolking	94.110
Niet-werkzame bevolking	23.570
Werknemer	90.370
Werknemer met vaste arbeidsrelatie	24.740
Werknemer met flexibele arbeidsrelatie	65.640
Zelfstandige	1.920
Werknemer en zelfstandige	1.810
Minder dan 12 uur per week	9.670
12 tot 20 uur per week	11.180
20 tot 35 uur per week	36.000
35 uur of meer per week	37.260
Terug in onderwijs	
Onbekend: niet in BRP	2.220

² Berekend op basis van afgeronde getallen.

³ Berekend op basis van afgeronde getallen.

⁴ Let op: het betreft hier zeer geringe aantallen.

3.3 Sector en beroep

Flexwerk komt in alle bedrijfstakken van de Nederlandse arbeidsmarkt voor en is de afgelopen jaren ook overal toegenomen, zie tabel 5. In sommige bedrijfstakken komt flexwerk meer voor dan in andere. Ook zijn er bedrijfstakken waar flexwerkers de meerderheid van de werkenden vormen, bijvoorbeeld in de bedrijfstakken cultuur en recreatie, de horeca en de landbouw en visserij, waar ongeveer 60 procent van de werkenden flexwerker is. In de bedrijfstak cultuur en recreatie en de landbouw gaat het vaker om zzp'ers dan om flexibele werknemers. In de horeca gaat het vooral om werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Een sector waar flexwerk weinig voorkomt is het openbaar bestuur; in 2017 was 12 procent van de werkenden daar flexwerker.

Tabel 5 Flexwerkers (15 tot 75 jaar) naar bedrijfstak (in %) (CBS, 2017)

Bedrijfstak	Werknemer met flexibele arbeidsrelatie	Zzp'er
Horeca	53%	7%
Verhuur en overige zakelijke diensten	35%	12%
Handel	31%	8%
Vervoer en opslag	25%	7%
Cultuur, sport en recreatie	24%	37%
Waterbedrijven en afvalbeheer	22%	0%
Energievoorziening	20%	3%
Industrie	18%	5%
Gezondheids- en welzijnzorg	18%	8%
Onderwijs	18%	10%
Landbouw, bosbouw en visserij	17%	41%
Overige dienstverlening	16%	31%
Verhuur en handel van onroerend goed	15%	12%
Bouwnijverheid	15%	26%
Informatie en communicatie	15%	21%
Specialistische zakelijke diensten	13%	29%
Financiële dienstverlening	12%	8%
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	11%	1%

Er zijn verschillende beroepsgroepen waar hoofdzakelijk flexkrachten werken. In de top vijf van beroepsgroepen met de meeste oproepkrachten staan vooral beroepen waarvoor weinig opleiding is vereist, zoals keukenhulp, kassamedewerker of vakkenvuller. Ruim 70 procent van de keukenhulpen is flexwerker. Dit zijn vooral oproepkrachten, ruim 40 procent van de keukenhulpen heeft een oproepcontract. Ook achter de bar en de kassa wordt veel gebruikgemaakt van flexwerkers (respectievelijk 68 procent en 63 procent), en dan vooral van oproepkrachten. Een derde van het barpersoneel is oproepkracht, bij kassamedewerkers is dat iets minder, 3 op de 10 (bron: CBS, 2019).

Het grootste aandeel zzp'ers was in 2018 werkzaam in technische beroepen, creatieve en taalkundige beroepen en zorg- en welzijn beroepen. In tabel 6 is de verdeling van zzp'ers naar beroepsgroep weergegeven.

Tabel 6 Zzp'ers naar beroepsgroep (*1.000) (CBS, Statline, 2018)

Beroepsgroep	Totaal	Mannen	Vrouwen
Technische beroepen	182	162	20
Creatieve en taalkundige beroepen	121	65	56
Zorg en welzijn beroepen	110	32	78
Commerciële beroepen	104	64	40
Dienstverlenende beroepen	95	28	67
Pedagogische beroepen	76	19	57
Agrarische beroepen	65	53	12
ICT beroepen	49	45	4

Beroepsgroep	Totaal	Mannen	Vrouwen
Transport en logistiek beroepen	44	40	5
Beroepsklasse overig	25	16	9
Beroepssegment overig	25	16	9
Beroepsgroep overig	25	16	9
Voedselverwerkende beroepen	24	15	9
Beroepsgroep sportinstructeurs	14	6	8
Docenten beroepsgerichte vakken	2	1	2
Militaire beroepen	0	0	0

31 procent van de arbeidsmarktpopulatie van de mbo-gediplomeerden vakexpert veehouderij is werkzaam als zelfstandige (of zelfstandige gecombineerd met een baan) (zie tabel 7). Hierbij gaat het om de 2015-2016 mbo-gediplomeerden, die in 2017 beschikbaar waren op de arbeidsmarkt en 12 uur per week of meer werkzaam waren.

Tabel 7 Mbo-gediplomeerden die werkzaam zijn als zelfstandige (of zelfstandige gecombineerd met een baan) (CBS, cohort schoolverlaters 2015/2016, gemeten najaar 2017) ^{5 6}

Beroep	Percentage
Vakexpert veehouderij	31%
Vakbekwaam medewerker veehouderij	19%
Gezel schilder	15%
Av-specialist	15%
Vakbekwaam medewerker agrarisch loonwerk	14%
Uitvoerder bouw/infra	13%
Timmerman	13%
Schilder	10%
Manager havenlogistiek	10%
Vakbekwaam medewerker teelt	10%
Muzikant	9%
Coördinator beveiliging	9%
Maritiem officier alle schepen	9%
Mediamanager	9%
Autotechnicus	8%
Eerste monteur service en onderhoud werktuigkundige installaties	8%
Ondernemend meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer	8%
Medewerker human resource management (hrm)	8%
Assistent verkoop/retail	8%
Assistent bouwen, wonen en onderhoud	8%
Medewerker groen en cultuurtechniek	7%
Opzichter/uitvoerder groene ruimte	7%
Coördinator buurt, onderwijs en sport	7%
Assistent horeca, voeding of voedingsindustrie	7%
Chemisch-fysisch analist	7%
Medewerker (financiële) administratie	6%
Vestigingsmanager groothandel	6%
Coördinator sportinstructie, training en coaching	6%
Manager transport en logistiek	6%
Allround meubelmaker/(scheeps)interieurbouwer	6%
Middenkaderfunctionaris bouw	6%
Sociaal-cultureel werker	6%
Juridisch-administratief dienstverlener	5%

⁵ Berekend op basis van afgeronde getallen.

⁶ Beroepen met 100 of meer werknemers en/of zelfstandigen.

Beroep	Percentage
Commercieel medewerker	5%
Mediavormgever	5%
Eerste autotechnicus	5%
Monteur elektrotechnische installaties	5%
Technisch leidinggevende	5%
Pedagogisch medewerker kinderopvang	5%
Medewerker diervverzorging	5%
Assistent dienstverlening en zorg	5%
Allround timmerman	5%
Machinist grondverzet	5%
Medewerker marketing en communicatie	5%

3.4 Overige kenmerken

In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen beschreven welke cijfers met betrekking tot jaarinkomen, arbeidsduur, startmotief en regionale verschillen bekend zijn over zzp'ers en werknemers met een flexibele arbeidsrelatie. Dit geldt voor iedereen en is niet gespecificeerd voor mbo'ers.

Jaarinkomen van werknemer met een vaste arbeidsrelatie hoger

Het jaarinkomen als zelfstandige van een zzp'er (voor wie het zzp-inkomen het hoofdkomen is) bedroeg in 2017 gemiddeld 37 duizend euro. Het persoonlijk primair jaarinkomen van een werknemer met een vaste arbeidsrelatie bedroeg in 2017 gemiddeld 52 duizend euro. Voor werknemers met een flexibele arbeidsrelatie lag dit op 21 duizend euro (IBO, 2015).

Arbeidsduur bij flexwerkers het laagst

Bij de flexwerknemers ligt de gemiddelde arbeidsduur het laagst, met gemiddeld 23 uur per week in 2018. Bij zzp'ers is dit gemiddeld 35 uur. Ter vergelijking: werknemers met een vaste arbeidsrelatie werken gemiddeld 33 uur per week in 2018 (IBO, 2015).

Vrijheid belangrijk startmotief voor zzp'ers

Met name de vrijheid en onafhankelijkheid noemen veel zzp'ers als een belangrijk startmotief. Opdrachtgevers geven aan graag met zzp'ers te werken vanwege hun flexibiliteit en hun specialistische kennis. Voor een minderheid van de zzp'ers is het startmotief negatief. Deze groep wordt zzp'er bij dreigende werkloosheid of omdat zij geen (geschikte) baan in loondienst kunnen vinden (IBO, 2015). Ook zijn zzp'ers tevredener over hun arbeidsomstandigheden dan werknemers. Zij hebben ook minder vaak last van psychische vermoeidheid door het werk (SCP, 2017).

Flexibele arbeidsrelatie vaak noodzakelijk

In 2018 gaf 38 procent van de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie aan behoefte te hebben aan flexibiliteit of geen behoefte te hebben aan zekerheid. De meesten hebben echter een flexibele arbeidsrelatie uit noodzaak: ze zijn nieuw bij hun huidige werkgever (44 procent) of het lukte hun niet om een vaste baan te bemachtigen (19 procent) (TNO, CBS, 2015).

Variatie tussen regio's

Het aandeel zzp'ers onder werkenden varieert aanzienlijk tussen regio's. In de twintig gemeenten met de hoogste concentratie aan zzp'ers binnen de werkende bevolking ligt het aandeel van zzp'ers tussen de 17 en 28 procent. Deze gemeenten zijn vooral te vinden in het Gooi, ten noorden van Amsterdam en op de Waddeneilanden. Andere in het oog springende gemeenten uit deze top twintig zijn onder meer Baarle-Nassau in Noord-Brabant en Westerveld in Drenthe (bron: CBS: <https://www.cbs.nl>).

Bijlage 1 Overzicht bronnen

CBS (2019). Dossier Flex.

CBS (2019). Dossier ZZP.

CBS (2017). Arbeidsmarktkenmerken mbo-uitstromers 2015/2016.

DUO Onderwijsonderzoek (2017). De bestemming van gediplomeerde mbo-verlaters.

IBO (2015). Zelfstandigen zonder personeel, Rijksoverheid.

NBBU (2018). Inkomen en werk in de 21e eeuw.

PWC (2018). De toekomst van werk 2030.

ROA (2017). Kerncijfers Schoolverlatersonderzoeken:
<https://roastatistics.maastrichtuniversity.nl/sisonline/home.aspx>

TNO (2017). De flexibele schil, het kan anders.

TNO CBS (2015). Dynamiek op de Nederlandse arbeidsmarkt.

TNO (2018). Ontwikkeling flexwerk.

TNO (2019). Zelfstandigen enquête arbeid.

SCP (2017). Maakt ZZP'er worden gelukkig.